

Сергій Зеленський

*кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства
Центральноукраїнського інституту ПраТ «ВНЗ «МАУП»,
м. Кропивницький, Україна*

НОВЕЛИ СТОСОВНО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Детективна діяльність вже є реалією нашого сучасного суспільного життя та постійно діючою практикою, що здійснюється з метою захисту законних прав й інтересів громадян, юридичних осіб приватного права в нашій країні та й інших, включно з країнами європейського континенту. Значна кількість країн світу визнає діяльність приватних детективів на державному рівні та і належним чином регламентує національним законодавством.

Досвід країн, які приватну детективну діяльність врегульовують на рівні закону, свідчить про її здійснення суб'єктами приватного права у вигляді специфічних послуг, що надаються на основі цивільних правових договорів. Функціонування ринку детективних послуг підвищує гарантії громадян і компаній стосовно своєчасного й високопрофесійного надання послуг, забезпечує захист їх персональних даних і майнових прав, значною мірою підвищує відповідальність правоохоронної системи держави, сприяє загальному покращенню криміногенної ситуації.

Однією з гарантій законності, передбачено Проектом Закону України «Про приватну детективну діяльність» [1] введення ст. 182-1 Кримінального кодексу України, якою встановлюється кримінальна відповідальність за незаконне розголошення детективної таємниці. До цього ж визначається поняття детективної таємниці. Такою, за визначенням згаданого проекту закону, є захищена законом інформація, яка стала відома приватному детективу в зв'язку з наданням ним приватних детективних послуг, і не вважається державною таємницею або іншою конфіденційною інформацією за чинними законами України. До такої інформації віднесено інформацію із питань, по яких проводилася приватна детективна діяльність, та відомості, що торкаються особистого життя, честі й гідності людини та громадянина.

Аналіз запропонованого поняття детективної таємниці приводить до висновку, що такою є будь-які дані, які використовував приватний детектив в зв'язку й у процесі виконання своїх професійних обов'язків. Такі дані забороняється розголошувати у будь-якому випадку, крім необхідності інформування правоохоронних органів стосовно фактів вчинення тяжкого чи особливо тяжкого кримінального правопорушення або стосовно готування до вчинення такого кримінального правопорушення.

Зазначимо, що дані, які стали відомими у процесі здійснення приватної детективної діяльності, постають одним з видів професійної таємниці. За такою ознакою характеризують адвокатську й нотаріальну, журналістську та ін.

Зберігання адвокатської таємниці за ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2] є обов'язком адвоката та його помічника, стажиста й осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом чи адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням, і так само й на особу, стосовно якої припинено, зупинено дію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

Умисне розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення, визнається дисциплінарним проступком. Наслідком розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення, за ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» є притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності. У разі доведення провини адвоката у розголошенні адвокатської таємниці, стосовно нього може бути застосовано найбільш суворий вид дисциплінарного стягнення, що полягає у позбавленні права займатися адвокатською діяльністю з подальшим виключенням із Єдиного реєстру адвокатів України. Кримінальна відповідальність за незаконне розголошення адвокатської таємниці не передбачена, окрім випадків, коли дані, які становлять адвокатську таємницю, є водночас і комерційною або банківською таємницею.

Приватні детективи за багатьма ознаками будуть наділені правами, аналогічними правам адвоката, а саме: правом звертатися із запитом до органів державної влади й органів місцевого самоврядування та їх посадових та службових осіб або підприємств й установ та організацій і громадських об'єднань, до фізичних осіб; одержувати на підставі договорів письмові висновки й усні консультації фахівців та експертів з питань, що потребують застосування спеціальних знань. Приватну детективну, як наприклад адвокатську діяльність, слід вважати незалежними та професійними видами діяльності, важливою складовою роботи яких є необхідність збереження ними конфіденційності даних про їх клієнтів. Відповідно й відповідальність за незаконне розголошення адвокатської та детективної таємниці має бути аналогічною.

Стосовно запропонованих законопроектів «Про приватну детективну діяльність» доповнень ч. 2 ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) новим п. 12 і встановлення, щоб приватних детективів не можна було допитувати як свідків, то, на наш погляд, ця пропозиція є не виправданою.

За ч. 1 ст. 65 КПК України свідками вважаються фізичні особи, яким відомі чи можуть бути відомі обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та яких викликано для давання показань. У ч. 2 ст. 65 КПК України міститься вичерпний перелік осіб, яких не може бути допитано у кримінальному процесі як свідків. Отже на осіб, яких не названо у цьому переліку, ці обмеження не

стосуються. Зокрема, вони також не поширюються на працівників правоохоронних й інших уповноважених органів, які безпосередньо проводили слідчі (розшукові) дії чи здійснювали оперативну розшукову діяльність, а так само й на осіб, що залучались до участі в проведенні окремих слідчих (розшукових) дій у якості понятих, спеціалістів, перекладачів та ін., осіб, які здійснювали законне затримання в порядку ст.ст. 207 – 208 КПК України.

Таких осіб допитують в якості свідків. Відповідно і робити винятки для приватних детективів та звільняти їх від обов'язку давати показання, на наш погляд, не виправдано.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проект Закону «Про приватну детективну діяльність» від 04.02.2020 р. № 3010. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68051 (дата звернення: 23.02.2023)

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 23.02.2023)

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 23.02.2023)